

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

---

Ayurvedic Diagnosis and Treatment

Diagnosis in Ayurveda is based on the ancient conception of ailments in the body generated by three primary kinds of elemental humours: those that accrue from kapha (phlegm), those that are generated by pitta (bile) and, those that result from imbalance of the vata (air). The primary cause of an ailment in the body is regarded as an imbalance between these three fundamental elements. Diagnosis, again, involves three kinds of preliminary tests: by examining the pulse, by looking at the physical features of the patient, and by asking pertinent questions to the patient. While this may sound fairly simple, the exact method of examining the pulse, for example, comes from a long period of experience. Similarly, drawing conclusions from the physical appearance of the patient requires a lot of knowledge and experience. These video clips throw some light on how Ayurvedic doctors use this knowledge for patient treatment.

AYURVEDIC TREATMENT & NUTRITION

Video URI: hdl.handle.net/2152/65543

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	3
Hindi Questions	3
Urdu Transcription.....	4
Urdu Vocabulary	5
Urdu Questions	6

Hindi Transcription

ये जो हैं ना...

हां...

ये उनकी जेठानी हैं बड़ी सबसे...वो जो आती थी, उनकी वो...

सारा...

जो कहती थी दुल्हन के

मौसी...

हाथ की चाय पीनी है...

अच्छा-अच्छा...

बीनू की मम्मी...

अच्छा...

वो सीलमपुर पहुंच गई अब...

अच्छा...

ये सबसे बड़ी हैं... सबसे बड़ी हो ना आप?

एक्चुअली मैं इसी को दिखाने आई थी... ..

साढ़े बारह बजे, साढ़े चार बजे, साढ़े आठ बजे... तीन पुड़िया आज की, चार कल की... कल सुबह नौ बजे, तीन बजे, पांच बजे, नौ बजे... एक परसों सुबह... ठीक है... शहद में... हर पुड़िया के दो घंटे के बाद डेढ़-डेढ़ गोली लेना है... खारिश भी कम हो जायेगी और बुखार भी ज्यादा टूटेगा...

डेढ़ घंटे...

दो घंटे के बाद... जैसे साढ़े बारह, ढाई से साढ़े छः, रात को साढ़े दस... ऐसे ही कल सुबह ग्यारह, तीन, सात, ग्यारह...

परसों ग्यारह और तीन... अगर बीच में कोई बुखार, वैसे तो हल्का ही रहेगा, तेज नहीं होगा, और अगर तेज हो तो मुझको फोन करना... ठीक है... रोटी, चावल, खिचड़ी बिल्कुल नहीं खाना... इसका इलाज दूध है, चाय भी नहीं पीना ज्यादा...

गर्मी हो जायेगी... ये शरीर फाड़ के दाना निकलता है... इतनी पावर होती है इसमें... तो इसलिये इसका इलाज दूध है...

दूध में हॉरलिव्स, बॉनवीटा, कॉम्प्लान, कुछ भी डाल के लो... दूध, बिस्कुट के पैकिट तो दो-चार रख देना इसके पास...

ब्रैड सेक के, या फिर रस-वस... और चीकू-पपीता सिर्फ... बस...

कुछ भी नहीं खाती है... दूध भी नहीं पीती है... बहुत मुश्किल हो जायेगा इसके लिये...

मुश्किल है... दाखिल होंगे फिर महाजन इंजेक्शन लगायेगा इसके... बहुत मंहगे-मंहगे इंजेक्शन हैं... और टाईम तब भी उतना ही लगेगा...

थैला मेरे पास है...

है... फिर ठीक है...

खाना है तो बता, इसकी दवा दूध है... दूध को दवाई समझ के लेना है... हर गोली दूध के साथ... दूध से ना, गुनगुने पानी से ले के ऊपर से दूध पी लेना...

कितने पैसे हुये?

आस्सी रुपये...

पानी से लूं... गुनगुने पानी से...

गुनगुने पानी से गोली खा के, ऊपर से दूध पीना या दूध से ही खा लेना...
और ये जो पुड़िया है शहद में मिला के...
हां, पुड़िया शहद में मिला के...

Hindi Vocabulary

Should drink tea	चाय पीनी है
Scratching, itchiness	खारिश
Fever will break	बुखार भी ज्यादा टूटेगा
Tea	चाय
Pimples break out, piercing the skin	शरीर फाड़के दाना निकलता है
Juice, etc.	रस-वस
Chikoo- papaya	चीकू-पपीता
Expensive injections	महंगे-महंगे इंजेक्शन
Take milk as medicine	दूध को दवाई समझ के लेना है
Every pill with milk	हर गोली दूध के साथ

Hindi Questions

वैद्य जी मरीज़ को दवा किसके साथ लेने को कहते हैं जो सबसे ज़्यादा फ़ायदा करेगी?

- 1 चाय
- 2 शहद
- 3 दूध
- 4 पानी

इस रोगी को क्या हुआ है?

- 1 जुकाम है
- 2 सर में दर्द है
- 3 बुखार है
- 4 खाँसी है

Urdu Transcription

یہ جو ہے نہ۔۔۔

ہاں۔۔۔

یہ ان کی جیٹھانی ہیں بڑی سب سے۔۔۔ وہ جو آتی تھی، وہ جو آتی تھی، ان کی وہ۔۔۔

سارا۔۔۔

جو کہتی تھی دلہن کے

موسیٰ۔۔۔

ہاتھ کی چائے پینی ہے۔۔۔

اچھا، اچھا۔۔۔

بینو کی مَمی۔۔۔

اچھا۔۔۔

وہ سلمپور پہنچ گئی اب۔۔۔

اچھا۔۔۔

یہ سب سے بڑی ہیں۔۔۔ سب سے بڑی ہو نہ آپ؟

ایکچولی میں اسی کو دکھانے آئی تھی۔۔۔

ساڑھے بارہ بجے، ساڑھے چار بجے، ساڑھے آٹھ بجے۔۔۔ تین پڑیہ آج کی، چار کل کی۔۔۔ کل صبح نو بجے، تین بجے، پانچ بجے، نو بجے۔۔۔ ایک پرسوں صبح۔۔۔ ٹھیک ہے۔۔۔ شہد میں۔۔۔ ہر پڑیہ کے دو گھنٹے کے بعد ڈیڑھ ڈیڑھ لینا ہے۔۔۔ خارش بھی کم ہو جائیگی اور بخار بھی زیادہ ٹوٹیگا۔۔۔

ڈیڑھ گھنٹے۔۔۔

دو گھنٹے کے بعد۔۔۔ جیسے ساڑھے بارہ، ڈھائی سے ساڑھے چھ، رات کو ساڑھے دس۔۔۔ ایسے ہی کل صبح گیارہ، تین، سات، گیارہ۔۔۔ پرسوں گیارہ اور تین۔۔۔ اگر بیچ میں کوئی بخار، ویسے تو ہلکے ہی رہیگا، تیز نہیں ہوگا، اور اگر تیز ہو تو مجھ کو فون کرنا۔۔۔ ٹھیک ہے۔۔۔ روٹی، چاول، کھجڑی بالکل نہیں کھانا۔۔۔ اس کا علاج دودھ ہے، چائے بھی نہیں پینا زیادہ۔۔۔ گرمی ہو جائیگی۔۔۔ یہ زریر پہاڑ کے دانا نکلتا ہے۔۔۔ اتنی پاور ہوتی ہے اس میں۔۔۔ تو اس لئے اس کا علاج دودھ ہے۔۔۔ دودھ میں ہارلکس، بانویٹا، کامپلان، کچھ بھی ڈال کے لو۔۔۔ دودھ، بسکٹ کے پیکٹ تو دو چار رکھ دینا اس کے پاس۔۔۔ بریڈ سیک کے، یا پھر رس وس۔۔۔ اور چیکو پیپتہ صرف۔۔۔ بس۔۔۔ کچھ بھی نہیں کھاتی ہے۔۔۔ دودھ بھی نہیں پیتی ہے۔۔۔ بہت مشکل ہو جائیگا اس کے لئے۔۔۔

مشکل ہے۔۔۔ داخل ہوگے پھر مہاجن انجیکشن لگائیگا اس کے۔۔۔ بہت مہنگے مہینگے انجیکشن ہیں۔۔۔ اور ٹائم تب بھی اتنا ہی لگیگا۔۔۔

شہد میرے پاس ہے۔۔۔

ہے۔۔۔ پھر ٹھیک ہے۔۔۔

کھانا ہے تو بتا، اس کی دوا دواہ ہے۔۔۔ دودھ کو دوائی سمجھ کے لینا ہے۔۔۔ ہر گولی دودھ کے ساتھ۔۔۔ دودھ سے نہ، گنگنے پانی سے لے کے اوپر سے دودھ پی لینا۔۔۔

کتنے پیسے ہوئے؟

اسی پوئیے۔۔۔

پانی سے لوں۔۔۔ گنگنے پانی سے۔۔۔

گنگنے پانی سے گولی کھا کے، اوپر سے دودھ پینا یا دودھ سے ہی کھا لینا۔۔۔

اور یہ جو پڑیہ ہے شہد میں ملا کے۔۔۔

ہاں، پڑیہ شہد میں ملا کے۔۔۔

Urdu Vocabulary

Should drink tea	چائے پینی ہے
Scratching, itchininess	خارش
Fever will break	بخار بھی زیادہ ٹوٹیگا
Tea	چائے
Pimples break out, piercing the skin	شریر پہاڑ کے دانا نکلتا ہے
Juice, etc.	رس وس
Chikoo- papaya	چیکو پیپتہ
Expensive injections	مہنگے مہنگے انجیکشن
Take milk as medicine	دودھ کو دوائی سمجھ کے لینا ہے
Every pill with milk	ہر گولی دودھ کے ساتھ

Urdu Questions

ویدھیہ جی اس مریض کے لئے سب سے فائدہمند چیز کیا بتاتے ہیں؟

1 چائے

2 شہد

3 دودھ

4 چاول

اس روگی کو

1 بخار ہے

2 گرمی ہے

3 سردی ہے

4 درد ہے